DE GEVOLGEN VAN DE MOBILITEITSACTIE VOOR DE WERKGELEGENHEID DER LANDARBEIDERS

DOOR DR IR D. R. MANSHOLT

Onder bovenstaande titel werd in het novembernummer van dit blad een artikel van Ir Vredeling opgenomen. Aan de hand van allerlei cijfermateriaal werd betoogd, dat de mobiliteitsactie van de arbeidsbureaus de werkgelegenheid voor de oudere landarbeiders verkleint.

Allereerst merk ik op, dat hetgeen Ir Vredeling betoogt erop neerkomt, dat de A.W.-politiek niet erop gericht moet zijn het algemene werkgelegenheidsbeleid te ondersteunen, maar de speciale belangen van de landbouw en binnen deze bedrijfstak nog de belangen van de groep oudere landarbeiders. Ik ben het hiermede niet eens, wel moet er naar worden gestreefd de nadelen zoveel mogelijk op te vangen.

Daarnaast merk ik op, dat het door Ir Vredeling gebruikte cijfermateriaal aangaande de werkloosheid onder landarbeiders in 1953 en 1955 niet zonder meer te vergelijken is. Immers vóór 1 juli 1954 werden arbeiders op zgn. C.O.W.- en D.U.W.-aannemerswerken gerekend te behoren tot het vrije bedrijf. Na 1 juli 1954 werden zij gerekend tot de geregistreerde arbeidsreserve. Het betreft hier een groep arbeiders voor wie de hierbedoelde werken als aanvullend werk in uitvoering zijn gebracht, omdat zij anders werkloos zouden zijn geweest. Er bestond reden voor deze wijziging in de statistiek, omdat sedert 1 januari 1954 dezelfde loon- en arbeidsvoorwaarden als voor gelijksoortige werken in het normale bedrijfsleven van toepassing zijn verklaard. Vóór 1 januari 1954 bestond er in feite een discriminatie bij tewerkstelling van werkloze arbeiders en ook in wezen een minder juist inzicht in het aantal arbeiders, dat tot de geregistreerde arbeidsreserve moet worden gerekend.

Ook zij opgemerkt, dat de duur van inschrijving per eind augustus sterk afhankelijk is van de weersomstandigheden in het voorjaar en in de zomer en van de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid in de landbouw. Als er gedurende die periode bijv. koud weer is, is er meer spreiding van werk in de landbouw. Daardoor kan het aantal arbeiders, dat langer dan zes maanden als werkloos staat ingeschreven zeer veel hoger zijn dan bij andere weersomstandigheden in die periode. In 1954 en 1955 kan bijv. met minder arbeiders het werk over een langere tijdsduur worden gespreid.

Uit gegevens, die mij ter beschikking zijn gesteld door de Afd. Research van het Rijksarbeidsbureau, blijkt, dat hoewel ook de kwartaalcijfers zeer sterk van het weer afhankelijk zijn, uit het voortschrijdend vierkwartaalsgemiddelde tendensen blijken over het gemiddelde verloop van de werkloosheid der landarbeiders. Onderstaande cijfers betreffende de werkloze landarbeiders in de noordelijke provincies mogen dit illustreren.

Bijlage 1 Voortschrijdend vierkwartaalsgemiddelde van de werkloosheid onder landarbeiders in Groningen, Friesland en Drenthe over de periode juli 1952/ april 1956, verdeeld naar de leeftijdsgroepen jonger dan 40 jaar en 40 jaar en ouder.

Maand	absolute cijfers						indexcijfers ((juli 1952 = 100)					
	Groningen		Friesland		Drenthe		Groningen		Friesland		Drenthe	
	beneden 40 j.	boven 40 j.	beneden 40 j.	boven 40 j.	beneden 40 j.	boven 40j.	beneden 40 j.	boven 40 j.	beneden 40 j.	boven 40 j.	beneden 40 j.	boven 40 j.
15 juli 1952	1306	1324	1069	1182	3878	3518	100	100	100	100	100	100
15 okt. 1952	1223	1250	1008	1154	3655	3285	94	94	94	98	94	91
15 jan. 1953	1069	1127	988	1154	3425	3086	82	85	92	98	89	88
15 apr. 1953	983	1025	894	1018	3117	2849	75	77	83	86	80	81
15 juli 1953	986	1026	897	1016	2787	2650	75	77	84	86	72	75
15 okt. 1953	1202	1235	949	1145	2744	2723	92	93	89	97	71	88
15 jan. 1954	1269	1323	1015	1284	2682	2811	97	100	95	109	69	80
15 apr. 1954	1346	1464	1055	1427	2829	3160	103	110	99	121	74	90
15 juli 1954	1283	1433	951	1404	2663	3292	98	108	89	119	69	94
15 okt. 1954	1181	1417	855	1411	2656	3508	90	107	80	120	68	100
15 jan. 1955	1218	1528	826	1428	2620	3689	93	116	77	121	68	105
15 apr. 1955	1149	1520	798	1492	2459	3756	88	115	75	126	63	107
15 juli 1955	1138	1446	844	1617	2061	3631	87	109	79	137	53	103
15 okt. 1955	1104	1560	836	1626	1353	2875	84	118	78	138	35	82
15 jan. 1956	963	1477	783	1566	1107	2343	74	112	73	133	28	67
15 apr. 1956	951	1424	762	1463	969	1826	73	108	71	124	25	52

Uit deze tabel ziet men in de tweede helft van 1952 en de eerste helft van 1953 dalingen in de cijfers, die vermoedelijk met het rampherstel en het teeltplan samenhingen. Die daling is voor ouderen en jongeren vrijwel gelijk. Daarna zijn er stijgingen, waarbij ook van een remmende invloed in de cijfers is uitgegaan van de plaatsingen op C.O.W.- en D.U.W.-aannemerswerken. Beziet men de werkloosheid sedert 15 april 1954, dan is de afname, op basis 15 juli 1952=100, in Groningen voor de jongeren 30 en de ouderen 2, in Friesland resp. 28 en een stijging van 3, en in Drenthe een daling van 49 en 38. Uit deze cijfers blijkt, dat er wel een relatieve verschuiving in de werkloosheidscijfers is geweest, maar dat er in absolute zin in een van de drie beschouwde provincies een behoorlijke daling is geweest, terwijl van een belangrijke stijging in Friesland en Groningen geen sprake is. Dit spreekt te meer, wanneer men de daling in de werkgelegenheid in de landbouw in aanmerking neemt als gevolg van rationalisatie en mechanisatie. De mobiliteitsactie heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen, dat een aantal jongere landarbeiders buiten de landbouw hun bestaanszekerheid hebben gezocht en gevonden. Dit is mede ten goede gekomen aan een aantal oudere landarbeiders. Ware er geen mobiliteitsactie geweest, dan zou minder aan de behoefte aan arbeidskrachten in andere bedrijfstakken zijn voldaan en op de aanvullende werken een groter aantal arbeiders zijn tewerkgesteld. Het

aantal werkloze landarbeiders zou dan groter zijn geweest. Men houde hierbij tevens rekening met het feit, dat plaatsing van oudere landarbeiders in andere bedrijfstakken moeilijk is door tegenzin van de werkgevers en van de betrokken arbeiders. De laatsten zijn niet zo gestimuleerd door de arbeidsbureaus, omdat uitsluiting van aanvullende werken niet plaats vond. De uitsluiting vond n.l. alleen plaats als er redelijke werkgelegenheidskansen bestonden voor die oudere arbeiders.

De gedachte, dat de mobiliteitsactie zou zijn gebruikt om een falen van de arbeidsbemiddeling te camoufleren, is bepaald onjuist. Immers in Nederland is er geen plicht voor werkgever en arbeider om via de arbeidsbureaus tot een dienstverband te komen. Mede is er geen plicht voor de werkgevers om via de arbeidsbureaus bemiddelde arbeiders in dienst te nemen of voor de arbeider om dit te aanvaarden. Dat bij weigering van passend werk er de kans bestaat dat geen W.W.-uitkering of plaatsing op aanvullende werken geschiedt, is voor de hand liggend om bepaalde misbruiken te voorkomen. Wanneer in dit verband de oudere landarbeider de mogelijkheid behoudt om in bepaalde gebieden op de aanvullende werken te blijven werken, zie ik dit als een compensatie voor zijn geringere kansen om in het vrije bedrijf een arbeidsplaats te vinden.

Ten slotte merk ik nog op, dat de mobiliteitsactie voor de werkgevers in de landbouw een aanwijzing is, dat men ten aanzien van zijn personeelsvoorziening erop moet rekenen, dat bij een onbeperkt aantrekken en afstoten van arbeiders een aantal arbeiders naar andere bedrijfstakken afvloeit. Dit draagt ertoe bij, dat men deze arbeiders langer in dienst houdt, waardoor deze minder afhankelijk zijn van W.W.-uitkeringen en het al of niet beschikbaar zijn van aanvullende werken.

Ik blijf daarom de mening huldigen, dat in de huidige constellatie de mobiliteitsactie niet kan worden gemist.

ENIGE ASPECTEN VAN DE GEREPATRIEERDENZORG

DOOR DRS L. BARRAU

De strekking van dit artikel is een overzicht te geven omtrent de problemen van de gerepatrieerden uit Indonesië in het algemeen en die van de arbeidsinschakeling van hen in Nederland in het bijzonder.

Dat het artikel thans verschijnt, nu het repatriëringsprobleem weer de belangstelling trekt, zal voor de Indië- c.q. Indonesië-deskundigen duidelijk zijn, aangezien het wel vaststaat, dat Nederland verplicht is de derde golf van duizenden Nederlanders uit Indonesië op te vangen en die de helpende hand toe te steken, opdat de vele nieuwe landgenoten in zo kort mo-